

SECTION 2. CONSTITUTIONAL AND MUNICIPAL LAW

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-493-1-7>

LEGAL ASPECTS OF E-GOVERNMENT IMPLEMENTATION: ANALYSIS OF EU EXPERIENCE AND OPPORTUNITIES FOR UKRAINE

ПРАВОВІ АСПЕКТИ ВПРОВАДЖЕННЯ ЕЛЕКТРОННОГО ВРЯДУВАННЯ: АНАЛІЗ ДОСВІДУ ЄС ТА МОЖЛИВОСТІ ДЛЯ УКРАЇНИ

Chalabiieva M. R

*Candidate of Juridical Sciences,
Research Officer at Scientific Research
Institute of State Building and Local
Government of National Academy
of Legal Sciences of Ukraine
Kharkiv, Ukraine*

Чалабієва М. Р.

*кандидат юридичних наук, науковий
співробітник сектору муніципального
права та місцевого самоврядування
Науково-дослідний інститут
державного будівництва
та місцевого самоврядування
Національної академії правових наук
України
м. Харків, Україна*

Правове забезпечення електронного врядування в Україні є однією з ключових передумов формування сучасної системи публічного управління, яка базується на принципах прозорості, підзвітності та інклюзивності. В умовах цифрової трансформації держава має забезпечити належне правове середовище для впровадження інноваційних технологій та інтеграції новітніх інструментів управління у свою діяльність. Важливість впровадження електронного врядування зумовлена не лише необхідністю оптимізації державних послуг, але й забезпеченням дотримання прав громадян на доступ до інформації, участь у процесах прийняття рішень та отримання адміністративних послуг у зручній і доступній формі. Саме тому основним завданням держави є створення ефективного правового механізму, який гарантуватиме безпеку, захист даних та інституційну стійкість системи електронного врядування.

Досвід Європейського Союзу (далі ЄС) у впровадженні електронного врядування свідчить про важливість гармонізації національного

законодавства із загальноєвропейськими нормативними актами. ЄС активно розвиває єдиний цифровий ринок, що включає створення загальних стандартів, які сприяють цифровій інтеграції країн-членів. Одним з основних документів, що регулює електронне врядування на рівні ЄС, є Регламент Європейського Союзу 2018/1724 про створення єдиного цифрового порталу, який забезпечує доступ до інформації, адміністративних процедур та послуг підтримки на рівні ЄС та національному рівні. Цей регламент передбачає створення єдиного інтерфейсу, що дозволяє громадянам та підприємствам взаємодіяти з державними органами незалежно від їхнього географічного місця розташування. Регламент визначає основні принципи надання електронних послуг, серед яких принцип відкритості, принцип доступності, принцип безперервності надання послуг, а також принцип дотримання правових вимог щодо обробки персональних даних. Це забезпечує не лише прозорість процесів надання адміністративних послуг, але й формування довіри до цифрових інструментів з боку громадян.

Іншим важливим нормативно-правовим актом є Директива Європейського Союзу 2016/2102 про доступність веб-сайтів та мобільних додатків органів державного сектору, яка регулює правові аспекти забезпечення рівного доступу до цифрових послуг для всіх категорій громадян, включно з особами з обмеженими можливостями. Директива встановлює мінімальні вимоги до розробки державних веб-ресурсів, що включають адаптивний дизайн, наявність інструментів для покращення читабельності та навігації, а також дотримання стандартів доступності. Для України адаптація цієї директиви є важливим кроком у напрямку цифрової інклюзії, оскільки забезпечення доступності цифрових послуг є одним із пріоритетних завдань у процесі розбудови електронного уряду. Невідповідність державних веб-ресурсів вимогам доступності призводить до виключення значної частини громадян із процесів отримання адміністративних послуг, що порушує принципи рівності та справедливості.

Важливу роль у правовому регулюванні електронного врядування відіграє також Регламент Європейського Союзу 910/2014 (eIDAS), який встановлює єдині правила для електронної ідентифікації, електронного підпису, електронних печаток та довірчих послуг на рівні ЄС. Цей нормативний акт забезпечує правову визначеність у питаннях автентифікації та юридичної сили електронних документів, що є основою для впровадження транскордонних електронних послуг. Інтеграція положень eIDAS в українське законодавство дозволить значно підвищити рівень довіри до електронних інструментів, а також створити умови для безпечного обміну даними між різними державними установами. Належне правове забезпечення електронної ідентифікації є важливим

елементом розвитку цифрової економіки, оскільки сприяє створенню єдиного інформаційного простору, де електронні транзакції можуть здійснюватися без ризику шахрайства чи втрати даних.

Значущим компонентом правового регулювання електронного врядування є Загальний регламент про захист даних (GDPR), який забезпечує високі стандарти захисту персональних даних у цифровому середовищі. GDPR встановлює чіткі правила щодо обробки, зберігання та передачі персональних даних, визначає права громадян на доступ до своїх даних, їхнє виправлення та видалення, а також зобов'язує державні та приватні установи дотримуватися принципу мінімізації даних. Враховуючи зростання обсягів персональних даних, які обробляються в рамках електронного врядування, дотримання вимог GDPR є необхідною умовою для забезпечення безпеки громадян у цифровому середовищі. Для України імплементація положень GDPR у національне законодавство є важливим кроком у напрямку створення надійної правової основи для захисту даних, що сприятиме зміцненню довіри громадян до державних електронних послуг.

Правове регулювання електронного врядування має враховувати також питання кібербезпеки, оскільки цифрова трансформація державних послуг підвищує ризики несанкціонованого доступу до конфіденційних даних та зловживання цифровими інструментами. Важливим кроком у напрямку забезпечення кібербезпеки є прийняття Європейським Союзом Директиви Європейського Союзу 2016/1148 (NIS), яка встановлює мінімальні вимоги до безпеки мереж та інформаційних систем. Директива визначає основні обов'язки постачальників цифрових послуг, такі як запровадження систем виявлення та реагування на кіберінциденти, забезпечення безперебійності надання послуг та захисту конфіденційності даних. Для України важливо адаптувати положення цієї директиви з метою створення правових механізмів забезпечення кібербезпеки в рамках електронного врядування, що дозволить знизити ризики та підвищити рівень захищеності державних електронних ресурсів.

Аналіз європейського досвіду впровадження електронного врядування свідчить про важливість комплексного підходу до правового регулювання, який передбачає не лише створення технічної інфраструктури, але й формування стійкої правової бази, що включає регулювання питань електронної ідентифікації, захисту персональних даних, забезпечення доступності послуг та кібербезпеки. Враховуючи інтеграційні процеси між Україною та ЄС, важливим є створення цілісної системи нормативно-правових актів, яка б відповідала європейським стандартам та враховувала специфіку національного контексту.

Правове забезпечення електронного врядування має базуватися на принципах відкритості, доступності, захисту прав громадян та належного управління. Для успішного впровадження цифрових технологій у систему державного управління необхідно розробити комплексну стратегію правового регулювання, яка б включала адаптацію основних європейських нормативно-правових актів, розробку національних стандартів та впровадження механізмів захисту прав громадян у цифровому середовищі. Інтеграція правових стандартів ЄС дозволить не лише підвищити ефективність публічного управління, але й створить умови для формування нової моделі взаємодії між державою та суспільством, де громадянин є активним учасником процесу прийняття рішень та реалізації політики.